

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

١٧١٢٤

دانشگاه تربیت معلم - تهران

«دانشکده علوم تربیتی»

پایان نامه

«برای دریافت درجه کارشناسی ارشد»

رشته: پرنامه ریزی درسی

موضوع:

بررسی عوامل بازدارنده معلمان ابتدایی در استفاده از تکنولوژی آموزشی در فرایند یاددهی، یادگیری از دیدگاه آموزگاران در

استان مازندران

استاد راهنما

جناب آقای دکتر محمد رضا بهرنگی (برنجی)

استاد مشاور

جناب آقای دکتر مصطفی عسگریان

پژوهشگر:

پرویز مشایخی

تابستان ۱۳۷۲

۲۵۴

۱۷۱۳۴

* قدردانی *

لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ

سپاس بیکران بدرگاه خداوند کریم که با الطاف بی انتهایش و با قدرت بی همتایش نیازهای تمام موجودات را خلق فرمود و با بخشیدن قدرت تفکر و اندیشیدن به انسانها موجبات تعالی او را فراهم ساخت و با مبعوث نمودن رسولانش بالاخص خاتم الانبیا حضرت محمد مصطفی (ص) چراغ هدایت را برای انسانها در تمام قرن‌ها و اعصار برابر فروخت تا در فرازونشیبهای زندگی به ضلالت گشاده نشوند. سپاس و درود بر پیا مبر عظیم الشان اسلام و آل طاهرینش که با تحمل رنجها ما را با نور قرآن آشنا فرمودند و انسان بودن را به ما آموختند.

سپاس از علمای راستین اسلام که خود مربی تعلیم و تربیت بوده اند و همه علمای بزرگ تعلیم و تربیت دنیا در تمام قرن‌ها تا عصر حاضر که با تلاش و تحقیقات خود، شیوه‌های صحیح تربیت انسانها را ارائه فرمودند تا آدمیان را تحت تربیتا موزند و از نعمتهای خداوند استفاده کنند و هم در دو غم خوار یکدیگر باشند.

تشکر فراوان از تمام معلمان طول تحصیلاتم، بویژه استادان عزیز و بزرگوار گروه بنیادهای آموزش و پرورش دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم که هر یک به سهم خود در نهایت خضوع موجبات رشد فکریم را فراهم ساختند.

سپاس فراوان از استادان بسیار عزیزم آقایان دکتر محمد رضا بهرنگی (برنجی) و دکتر مصطفی عسگریان که جدای آموزش بعضی از مواد درسی، زحمات راهنمایی و مشاورت این پژوهش را نیز تقبل فرمودند و با حوصله و تیزبینی در تمام مراحل انجام تحقیق مرا مهون بزرگواریهای خود فرمودند.

از شورای تحقیقات آموزشی و کارشناسی ابتدایی اداره کل آموزش و پرورش استانها زندران که در فراهم نمودن امکانات و اجرای پژوهش همکاری صمیمانه‌ای مبذول فرمودند، نهایت تشکر را دارم. از همسر صبور و فرزندانم، حامد - میثم - مهیبه و سجاد که در غمها و شادیهام با من همراه بودند و با مشکلاتم ساختند بسیار سپاسگزارم.

از برادر بزرگوارم آقای احمد احسانی تیرتاشی خدمتگزار صدیق فرزندان عزیزشاهد که در امور اجتماعی و آموزشی همواره پشتیبانم بوده اند بسیار قدردارم.

پیشگفتار:

عصر معاصر بحق زمان (انفجار دانش) نامیده شده است. وسایل ارتباط جمعی فراوان، پیچیده و پیشرفته تماس ملت‌ها را تسهیل نموده و مبادله فرهنگ و دانش را بسیار سهل گردانیده است. ارائه نظریات و یافته‌های تربیتی که از قرن شانزده شتاب بیشتری گرفته و در قرن‌های نوزده و بیست به اوج رسیده موجب اتخاذ شیوه‌هایی نوین و نهفتی در روند تعلیم و تربیت دنیا گردید. از جانب دیگر کشورهای دنیا با مرام‌ها و شیوه‌های گوناگون اداره جامعه با مسائل مشابهی در زمینه آموزش و پرورش مواجهند که اهم آنها به شرح زیر است:

الف - تعمیم آموزش ابتدایی

ب - آموزش بزرگسالان

ج - تجدیدنظر در راهبردها و محتوای تعلیم و تربیت

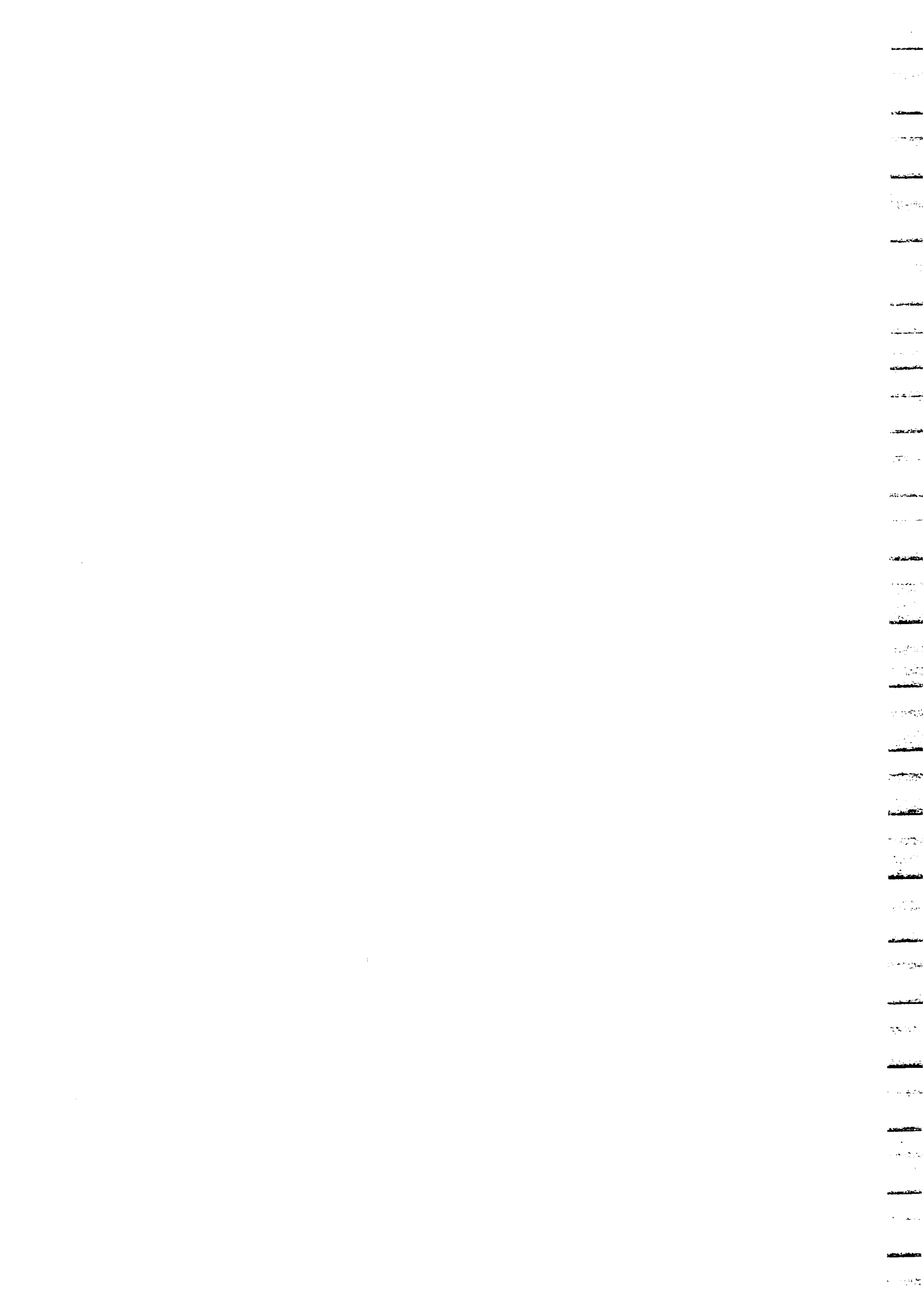
د - رشد بی‌رویه جمعیت بالاخص در کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته

ذ - نیاز به گسترش آموزش عالی

ر - اختصاص بودجه بیشتر برای رشد و توسعه و وجود تنگناها در این زمینه

توسعه علوم و فنون در جهان امروز نیازهای جدید و بنیادی را برای تداوم زیستن جهت انسانها بوجود آورده است زیرا بشر برای تامین حداقل مایحتاج زندگی خود نیاز به کسب مهارت‌های مورد لزوم جامعه دارد زیرا نحوه زندگی و تولید محصولات کشاورزی و صنعتی و نوع ارتباطات انسانها تغییرات چشمگیری یافته است بدین لحاظ هجوم به مراکز آموزشی برای آموختن نسبت به گذشته افزایش یافته و میل به دانستن و کسب مهارت‌ها روز بروز افزایش می‌یابد این نیازها و مسائل فوق وظایف و مسئولیت سنگینی را برای آموزش و پرورش سبب گشته است. در مقابل این وظایف خطیر ابزارهای اجرایی جهت تحقق اهداف و پاسخ‌گویی به نیازها نیز در حد مناسب و اعتدال نمی‌باشد زیرا با افزایش دانش آموز، کیفیت تعلیم و تربیت کاهش می‌یابد، تجهیزات آموزشی تکافوی نیاز را نمی‌نماید، معلمان صلاحیتدار و آشنا به شیوه‌های تربیتی تکافوی نیاز را نمی‌کنند و تربیت معلم هزینه گزافی را طلب می‌کند، لاجرم معلمان کم صلاحیت و بی‌صلاحیت و بعضاً "علیرغم میلشان به کلاسها اعزام می‌شوند فضای آموزشی برای پاسخگویی به نیازها متناسب نیست و تزریق بودجه بیشتر بر ساختار نظام‌های آموزشی که از نظر محتوی و شیوه معیوب می‌باشند تنها مسبب رشد و توسعه نمی‌گردد بلکه نتایج معکوس بار می‌آورد.

برای مقابله با بحرانها و تنگناها و به منظور پاسخگویی به نیازها، نظام‌های تربیتی ناچار به

اصلاح شیوه های اجرایی و تغییرات لازم در محتوای آموزشی متناسب با اهداف و ارزشهای حاکم بر جامعه خویش می باشند. اتخاذ شیوه هایی که آنان را سریعتر و سهل تر و ارزانه تر به اهداف برسانند. خوشبختانه از سوی اندیشمندان و علمای تعلیم و تربیت راهبردهایی پیشنهاد شده است که می توانند در کوتاه مدت و دراز مدت سبب محو یا کاهش معضلات آموزشی شود.

در این بین کشورهای در حال توسعه و عقب مانده با مشکلات مضاعفی مواجه اند زیرا:

۱- از جانب کشورهای توسعه یافته و دارنده تکنولوژی آموزشی و صنعتی که دارای خوی استکباری می باشند در فشار هستند

۲- کشورهای استعمارگر سعی در تغییر یا محو فرهنگ و هویت ملی کشورهای عقب مانده و نیازمند دارند

۳- کمبود نیروی متخصص و نیز فرار نیروهای متخصص موجود

۴- کمبود منابع مالی

۵- نداشتن معلمان صلاحیتدار

در نیایی این چنین، و با وجود مشکلات عدیده، چه باید کرد که به اهداف آرمانی تعلیم و تربیت رسید؟ ^{بطوریکه} ارزشهای ملی مخدوش نگردد و از دانش بشری هم برای رشد و توسعه ملی استفاده کرد؟ برای مقابله با این مشکلات، منطقی بنظر میرسد که جوامع بالاخص کشورهای در حال توسعه همانند میهن ما باید:

- در شیوه های یاددهی و یادگیری بازنگری نمایند

- علل بروز مشکلات در زمینه مسائل آموزش و پرورش را کشف کنند

- بدون شیفته شدن به فرهنگ بیگانه، از دانش بشری و یافته های تربیتی جدید استفاده کنند

- به منابع مادی و معنوی خود تکیه کنند

- با شناخت عوامل مخل در کاربرد شیوه های نوین، راه حل های منطقی کشف کنند

(والسلام)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان	ردیف
الف	عنوان تحقیق	۱
ب	تشکر و قدردانی	۲
د - ذ	پیشگفتار	۳
ر - ش	فهرست مطالب	۴
ص - ل	فهرست جداول - فهرست نمودارها	۵
۱-۳۹	فصل اول - طرح تحقیق	۶
	- مقدمه - (تاریخچه کاربرد تکنولوژی آموزشی در جهان و ایران) - تعریف موضوع تحقیق - هدفهای کلی (آرمانی) تحقیق - فرض های تحقیق - اهداف ویژه تحقیق - سئوالات ویژه تحقیق - روش انجام تحقیق - جامعه آماری - نمونه آماری - روش نمونه گیری - روش جمع آوری اطلاعات روش آماری - متغیرهای تحقیق (مستقل - وابسته) - اهمیت و ارزش تحقیق - محدودیتهای تحقیق ۱- محدودیتهای در کنترل تحقیق ۲- محدودیتهای خارج از کنترل - تعریف واژه های مبهم و اصطلاحات - خلاصه ای از سایر فصول	
۴ - ۷۲	فصل دوم - ادبیات تحقیق	۷
	- روند تکنولوژی آموزشی در جهان - روندها	

صفحه	عنوان	ردیف
	دنیاله فصل دوم	
	- تکنولوژی در فرهنگها	
	- تحولات قبل از سال ۱۹۰۰ میلادی	
	- تحولات بعد از سال ۱۹۰۰ میلادی	
	- سابقه تکنولوژی آموزشی در کشور ما (ایران)	
	- تحقیقات انجام شده در زمینه موضوع تحقیق در جهان و ایران	
۷۵-۱۰۱	فصل سوم - روش و مراحل اجرای تحقیق	۸
	- موضوع تحقیق	
	- اهداف کلی تحقیق	
	- سئوالات ویژه تحقیق	
	- روش انجام تحقیق و دلایل انتخاب آن	
	- آزمودنیها و چگونگی روش گزینش آنان	
	- جامعه آماری	
	- نمونه آماری	
	- روش نمونه برداری و دلایل استفاده از آن	
	- صفت مورد استفاده در طبقه بندی آزمودنیها	
	- چگونگی تعیین نسبت نمونه برداری برای انتخاب نمونه طبقه ای متناسب با جامعه	
	- ابزار اندازه گیری (وسیله جمع آوری اطلاعات)	
	- مراحل تهیه و تنظیم پرسشنامه و اجرای آن	
	- متغیرهای مستقل - متغیر وابسته	
	- اهداف ویژه تحقیق	
	- نحوه انتخاب و توزیع پرسشها بر اساس اهداف ویژه	
	- روش جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه	

صفحه	عنوان
	<p>دنیاله فصل سوم</p> <p>- محل انجام پژوهش و ویژگیهای آن (استان مازندران)</p> <p>- موقعیت و وسعت</p> <p>- ویژگیهای انسانی</p> <p>- زبان و لهجه</p> <p>- فرهنگ و آداب و رسوم - سواد و تحصیلات</p> <p>- روش آماری</p>
۱۰۶-۲۱۵	<p>۹ فصل چهارم - یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل آنها .....</p> <p>- مقدمه</p> <p>- جداول توزیع فراوانی و درصد طبقات هر پرسش نظرسنج بوسیله آزمودنیها با توجه به طبقات آنان</p> <p>- جداول فراوانی و معدل میزان نگرش افراد آزمودنی در پاسخ به هر پرسش نظرسنج</p> <p>- نمودارهای فراوانی و درصد پرسشهای نظرسنج</p> <p>- آزمون مجذورکای (χ^2) هر یک از پرسشهای نظرسنج</p> <p>- میانگین مرکب (معدل مرکب) میزان نگرش آزمودنیها در پاسخ به هر یک از پرسشهای نظرسنج</p> <p>- نمودار معدل نگرشهای آزمودنیها به هر یک از پرسشهای نظرسنج</p> <p>- سیاهه مجموع نمرات و معدل نگرشهای هر یک از آزمودنیها در کلیه سئوالات پرسشنامه نظرسنج</p> <p>- جدول فراوانی و درصد معدل نمرات هر یک از آزمودنیها در کل پرسشهای نظرسنج</p> <p>- نمودار فراوانی معدل نمرات و نگرش هر یک از آزمودنیها در کل پرسشهای نظرسنج</p>

ادامه فهرست مطالب

صفحه	عنوان	ردیف
	<p>دنباله فصل چهارم</p> <p>- خلاصه یافته ها و نتایج تجزیه و تحلیل آنها</p> <p>- نتایج کلی پرسشهای نظرسنج</p> <p>- نتایج یافته ها و تجزیه و تحلیل آزمون آماری درباره هر یک از فرضهای تحقیق</p> <p>- نتیجه گیری نهایی درباره ردیافته های فرض های تحقیق</p>	
۲۱۷-۲۲۸	<p>فصل پنجم - خلاصه نتیجه گیری و پیشنهادات</p> <p>- خلاصه و نتیجه گیری</p> <p>- پیشنهادات مبتنی بر یافته های تحقیق</p>	۱۰
۲۱۹-۲۳۲	فهرست منابع	۱۱
۲۳۳-۳۱۱	<p>پیوستها</p> <p>- پیوست شماره ۱ : استان مازندران به تفکیک مناطق آموزشی</p> <p>- پیوست شماره ۲ : نمونه پرسشنامه</p> <p>- پیوست شماره ۳ : نمونه های مکاتبات با اداره کل و مناطق آموزشی</p> <p>- پیوست شماره ۴ : سیاهه اسامی آزمودنیها (نمونه آماری) به تفکیک مناطق آموزشی</p> <p>- پیوست شماره ۵ : سیاهه اسامی آزمودنیهای آزمایشی و صاحب نظرانی که از آنان در اجرای آزمایشی و تدوین اولییه نظرخواهی شد و نمونه نظرخواهی درباره پرسشنامه در مرحله آزمایشی</p> <p>- پیوست شماره ۶ : نمونه نامه درخواست از ادارات تابعه درباره آمار مدیران- معاونان آموزگاران و آمار کل مدیران- معاونان- آموزگاران در سطح استان با توجه به نوع مدرک تحصیلی</p>	۱۲

ادامه فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	دنباله پیوستها
	- پیوست شماره ۷ : نمونه دعوت نامه به ادارات تابعه استان در باره اعزام مسئولان آموزش ابتدایی جهت توجیه نحوه اجرای پرسشنامه
	- پیوست شماره ۸ : آمار مدارس ابتدایی به تفکیک شهر- روستا دختران پسران- مختلط - آمار دانش آموزان به تفکیک شهر- روستا- دختران- پسران- مختلط
	- پیوست شماره ۹ : آمار سوابق خدمتی کارکنان مدارس ابتدایی- آموزگار- مدیر- معاون و .....
	- پیوست شماره ۱۰ : جدول فراوانی اطلاعات شخصی و مهارتی آزمودنیهای تحقیق

فهرست جدول

شماره جدول	عنوان جدول	صفحه
۱	جدول فراوانی طبقات (گروهها) به جامعه آماری به تفکیک شهرستان، منطقه (فراوانی جامعه آماری)	۸۱-۸۲
۲	جدول تعیین نسبت و درصد نمونه برداری طبقه ای متناسب با کل جامعه آماری در سطح استان مازندران	۸۳
۳	جدول توزیع نمونه برداری به تفکیک شهرستان و مناطق (فراوانی نمونه ها به تفکیک شهرهای تابعه)	۸۳
۴	جدول تعیین نسبت نمونه برداری طبقه ای متناسب با جامعه آماری به تفکیک شهرستان و مناطق تابعه استان مازندران	۸۴
۵	جدول نحوه انتخاب و توزیع پرسشهای عقیده سنج با توجه به اهداف ویژه و متغیرهای مستقل و وابسته	۹۱
۶	جدول جمعیت استان مازندران در سالهای ۱۳۴۵-۱۳۵۵ و برآورد جمعیت در سالهای ۶۱ و ۶۲ و رشد جمعیت در سالهای مختلف	۹۵
۷	جدول آمار جمعیت استان مازندران در سالهای ۷۰-۱۳۶۵	۹۶
۸	جدول توزیع فراوانی و درصد پرسش شماره ۱ بخش دوم با توجه به سطح تحصیلات آزمودنیها و طبقات پاسخها	۱۰۵
۹	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش آزمودنیها در پاسخ به پرسش شماره ۱ بخش دوم	۱۰۵
۱۰	جدول محاسباتی آزمون مجذور کای پرسش شماره ۱ بخش دوم	۱۰۷
۱۱	جدول فراوانی و درصد پرسش شماره ۲ بخش دوم با توجه به سطح تحصیلات آزمودنیها و طبقات پاسخها	۱۰۸
۱۲	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش آزمودنیها در پاسخ به پرسش شماره ۲ بخش دوم	۱۰۸
۱۳	جدول محاسباتی آزمون مجذور کای پرسش شماره ۲ بخش دوم	۱۱۰
۱۴	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۳ بخش دوم	۱۱۱

فهرست جداول

شماره جدول	عنوان جدول	صفحه
۱۵	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۳ بخش دوم	۱۳
۱۶	جدول محاسباتی آزمون مجذورکای پرسش شماره ۳ بخش دوم	۱۴
۱۷	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۴ بخش دوم	۱۵
۱۸	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۴	۱۶
۱۹	جدول محاسباتی آزمون مجذورکای پرسش شماره ۴	۱۷
۲۰	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۵ بخش دوم	۱۸
۲۱	" فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۵	۱۹
۲۲	" محاسباتی آزمون مجذورکای پرسش شماره ۵	۲۰
۲۳	" توزیع فراوانی پرسش شماره ۶ بخش دوم	۲۱
۲۴	" فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۶ بخش دوم	۲۲
۲۵	جدول محاسباتی پرسش شماره ۶ بخش دوم	۲۳
۲۶	جدول فراوانی پرسش شماره ۷ بخش دوم	۲۴
۲۷	" " و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۷ بخش دوم	۲۵
۲۸	" محاسباتی پرسش شماره ۷ بخش دوم	۲۶
۲۹	جدول توزیع فراوانی و درصد پرسش شماره ۸ بخش دوم با توجه به سطح تحصیلات آزموذنیها و طبقات پاسخها	۲۷
۳۰	جدول توزیع فراوانی و معدل میزان نگرش سؤال شماره ۸ بخش دوم	۲۸
۳۱	جدول محاسباتی پرسش شماره ۸ بخش دوم	۲۹
۳۲	جدول توزیع فراوانی و درصد پرسش شماره ۹ بخش دوم	۳۰
۳۳	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش آزمودنیها در پاسخ به سؤال شماره ۹ بخش دوم	۳۱
۳۴	جدول محاسباتی آزمون مجذورکای سؤال شماره ۹ بخش دوم	۳۲
۳۵	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۰ بخش دوم	۳۳
۳۶	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۱۰ بخش دوم	۳۴

فهرست جداول

شماره جدول	عنوان جدول	صفحه
۳۷	جدول محاسباتی آزمون مجذورکای پرسش شماره ۱۰ بخش دوم	۱۳۴
۳۸	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۱ بخش دوم	۱۳۵
۳۹	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۱۱ بخش دوم	۱۳۵
۴۰	جدول محاسباتی پرسش شماره ۱۱ بخش دوم	۱۳۷
۴۱	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۲ بخش دوم	۱۳۸
۴۲	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۱۲ بخش دوم	۱۳۸
۴۳	جدول محاسباتی پرسش شماره ۱۲	۱۴۰
۴۴	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۳	۱۴۱
۴۵	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۱۳ بخش دوم	۱۴۱
۴۶	جدول محاسباتی پرسش شماره ۱۳	۱۴۳
۴۷	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۴ بخش دوم	۱۴۳
۴۸	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۱۴ بخش دوم	۱۴۴
۴۹	جدول محاسباتی پرسش شماره ۱۴ بخش دوم	۱۴۶
۵۰	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۵ بخش دوم	۱۴۷
۵۱	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۱۵	۱۴۷
۵۲	جدول محاسباتی آزمون مجذورکای پرسش شماره ۱۵	۱۴۹
۵۳	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۶ بخش دوم	۱۵۰
۵۴	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۱۶ بخش دوم	۱۵۹
۵۵	جدول محاسباتی آزمون مجذورکای پرسش شماره ۱۶	۱۵۳
۵۶	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۷ بخش دوم	۱۵۳
۵۷	جدول فراوانی و معدل میزان نگرش پرسش شماره ۱۷ بخش دوم	۱۵۳
۵۸	جدول محاسباتی پرسش شماره ۱۷	۱۵۵
۵۹	جدول توزیع فراوانی پرسش شماره ۱۷ بخش دوم	۱۵۹

